

ЕКОЛОГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВ І ПРИРОДА ЛЮДИНИ В ПРОБЛЕМНОМУ ПОЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

*Салата Г.В., Київський національний університет культури і мистецтв
Данилова Т.В., Національний університет біоресурсів та природокористу-
вання України*

Кожна епоха, кожне суспільство, кожна культура своєрідно тлумачать поняття і сутність освіти. Це значною мірою залежить від менталітету суспільства, який не лише впливає на освітньо-виховну доктрину, але й сам змінюється під її впливом. Філософія освіти стає центром, ареною боротьби світоглядів і ціннісних установок. Очевидно, що така боротьба – норма життя будь-якого суспільства, де цивілізованість і культурність цієї боротьби є показником цивілізованості самого суспільства.

Загострення екологічної ситуації у світі, а також реальна загроза її подальшого погіршення ставлять проблему збереження природного середовища існування соціуму на одне з перших місць у ряді глобальних проблем людства. Ця проблема посідає одне з чільних місць і в контексті глобалізації освіти – ґрунту самосвідомості громадянина, нації, держави, і врешті, світової спільноти.

Однобічність у поглядах на людину (біологізаторський і соціологізаторський підходи), зокрема, в освітньому когнітивному просторі, призвела до формування у XX столітті ідеї відсутності субстанціонального закріплення буття людини. Однак людина, як і раніше, залишається предметною, матеріальною істотою, що живе в створеному нею світі культури, внаслідок чого природа людини вимагає іншого, більш широкого розуміння.

Стає очевидним, що вплив діяльності людей на навколишнє середовище не просто перетворюється на чинник, який визначає його еволюцію, а й зростає настільки швидко, що говорити про будь-яку рівновагу біосфери і одночасно про збереження гомеостазу виду *homo sapiens* вже не є можливим [Salata G. Ecological Imperative in the Context of Sustainable Development // Ural Bulletin. – 2012. – №1. – с. 3-9].

Виявляється надважливим сприйняття останнього як ґрунту для поглинаючих освіту глобалізаційних процесів трансформації її класичних функцій. Сьогодні, в освітянському процесі кожної держави, тема природи людини отримує нове звучання завдяки синтезу багатовікових філософських традицій в осмисленні людини і комплексу сучасних людинознавчих наук, а також завдяки розвитку нових наук про поведінку вищих тварин, біологія яких найбільш подібна до біології людини.

Крім того, ґрунтового мультидисциплінарного дослідження вимагають сучасні біотехнології та психотехнології, які можуть бути використані для зміни людської природи – основи при реалізації процесів глобалізації освіти. Сьогодні головним завданням освіти в проблемному полі її глобалізаційних підходів є необхідність створення нової наукової парадигми, яка цілісно відображає специфіку природи людини, її причетність і до світу природи, і до світу культури, що характеризує людину в якості самостійної форми буття.

Світова спільнота починає розуміти, що моральні засади, духовний світ і поведінка людей у біосфері більше не відповідають тим умовам життя, в які занурюється суспільство. Приходить усвідомлення того, що лише коеволюція з біосферою дозволить людству розумно вписатися в природні цикли, піднятися до розуміння універсальних законів, що панують в світі. Подібні тенденції виводять на перший план наукового пошуку питання екологічно безпечного розвитку цивілізації.

Розмірковуючи про майбутнє, часто не береться до уваги той факт, що сьогоднішня ситуація потребує осмислення нових підходів до аналізу взаємодії природи і суспільства з урахуванням становлення певної екологічної компоненти, затвердження нових духовно-моральних регуляторів людської діяльності, зміни світоглядної парадигми. Йдеться про необхідність підпорядкування діяльності, спрямованої на перетворення природи, системі певних обмежень, які прийнято називати екологічним імперативом. Їх порушення може призвести до швидкої деградації цивілізації [Danylova, T. *The Theory of Civilizations Through the Lens of Contemporary Humanities* // Антропологічні виміри філософських досліджень. – 2016. – №9. – с.55-62].

Все це, безперечно, актуалізує необхідність розкриття сутності понять «екологічний імператив» та «природа людини», виявлення взаємозв'язку та взаємовідносин історичного розвитку та існуючих процесів глобалізації у системі освіти та виховання, їх впливу на формування цінностей культури буття людини.

Сьогодні стає зрозумілим, що специфіка формування екологічної свідомості в проблемному полі глобалізації освіти зумовлює уявлення про ту суттєву роль, яку у всіх процесах і явищах об'єктивної реальності відіграє інформаційна взаємодія. Безсумнівно, що все більш досконалі інформаційні технології вже сьогодні визначають майбутнє інформаційного суспільства, яке може розглядатися як перший ступінь на шляху становлення сфери розуму [Хмель В.В. Образование: сущее и должное // Антропологічні виміри філософських досліджень. – 2012. – №2. – с.115-124].

Для виходу людства з екологічної кризи необхідна тривала перехідна програма зміни навколишнього середовища і свідомості суспільства, що у своїй основі повинна спиратися як на програму технічного переозброєння соціуму (подальший розвиток технологій, можливо, переважно біотехнологій), так і на реструктуризацію системи освіти, її глобалізацію.

Освіта і науки повинні сприяти фізичному, психічному і соціальному благополуччю як окремої особистості, так і групи в цілому, покращуючи тим самим наш світ. Антропологія як наука про людину і людство, що розвиваються в часі і просторі, повинна популяризувати себе за допомогою свого внеску в наукову думку в цілому та у виживання і благополуччя людської популяції зокрема. Вона повинна бути більш інтегрованою і сформулювати нові дослідницькі питання, які є соціально значущими. Сьогодні мультидисциплінарні підходи та моделі можна вважати одним із дієвих способів розробки і проведення досліджень природи і сутності людини у проблемному полі глобалізації освіти. Для свого екологічного виживання людство повинно розробити і активно реалізовувати єдину глобальну стратегію загальносвітового розвитку на ґрунті загальносвітової співпраці в освіті, що забезпечить якість навколишнього середовища для цивілізації XXI ст.